

HØRINGSSVAR

For nærmere informasjon, kontakt

Guro Sandnes Rudlende

Daglig leder

941 30 873

guro@barnevernsbarna.no

HØRINGSSVAR FRA LANDSFORENINGEN FOR BARNEVERNSBARN - FORSLAG TIL ENDRINGER I BARNEVERNSLOVEN

Landsforeningen for barnevernsbarn er en medlems- og interesseorganisasjon for nåværende og tidligere barnevernsbarn. Landsforeningen jobber for å bedre barn og unges rettigheter i møte med barnevernet, samt for å endre stereotype holdninger til barnevernet og barnevernsbarn.

1

LFB takker for muligheten til å svare på denne høringen, og ønsker departementet lykke til videre med arbeidet.

Generelt

I høringsnotatet til «Forslag til endringer i barnevernsloven» er barns beste og barns rett til medvirkning tillagt stor vekt. LFB er svært glad for at departementet gir barns rett til medvirkning høy prioritet, og at dette også løftes i denne høringen. I dette svaret har vi valgt å kommentere kapittel 5-13, og svaret følger høringsnotatets inndeling.

Kapittel 5 Hovedlinjer i ny ansvarsmodell

Barnevernets oppgaver bør i hovedsak løses av kommunen. Det er kommunene som er nærmest barna og familiene, og LFB støtter derfor de punktene i høringsnotatet som tydeliggjør kommunenes ansvar for barnevernet.

Kommunale barneverntjenester må imidlertid være i stand til å håndtere oppgaver som innebærer kartlegging og utredning, samt tiltaks-, endrings- og oppfølgingsarbeid knyttet til barns omsorgs- og livssituasjon. I tillegg skal de møte barn og unge og deres foreldre på en god måte. LFB vet og har erfart at det er stor ressursmangel i kommunalt barnevern. Det er for få ansatte, det er mangel på kompetanse og det er for få tiltak tilgjengelig. Denne store ressursmangelen må derfor løses før endringene blir iverksatt, økonomiske ressurser må øremerkes

LFB har krav om minst fem fagstillinger per barnevernstjeneste. Når kommunene får flere oppgaver og mer ansvar må antallet oppjusteres.

Forebygging kan bare skje i kommunen

Et godt barnevern i den enkelte kommune forutsetter koordinerte og helhetlige tilbud til barn, unge og familier, og godt forebyggende arbeid forutsetter tverrfaglig samarbeid mellom mange kommunale tjenester og enheter. Ofte vil barn som trenger hjelp fra barnevernet ha behov for tiltak fra flere kommunale tjenester. Det er viktig at

barnevernet er sin rolle bevisst, og bidrar til koordinering, tilrettelegging, samhandling og samarbeid mellom ulike aktører i barnets liv.

Bufdir

LFB mener det er positivt at Bufdir sin rolle som fagdirektorat for hele barnevernet styrkes og videreutvikles. Det er avgjørende at faglige veiledere som kommer fra direktoratet er kvalitetssikret og at direktoratet benytter kunnskap fra barnevernsbarn og tjenestene i utarbeidingen.

Kompetanseoverføring fra stat til kommune

Dersom forslagene om å flytte oppgaver og ansvarsområder fra stat til kommune blir iverksatt er det svært viktig at kompetanseoverføringen foregår på en så god måte som mulig. Mange som arbeider i statlig barnevern har verdifull kompetanse, erfaring og faglig nettverk som vil være svært viktig å overføre til kommunene. Dersom dette ikke gjøres på en god måte vil ny kompetanse måtte bygges opp på nytt i de kommunale tjenestene. Dette tar tid, kan bli svært kostbart og føre til et dårligere tilbud til de barna som trenger hjelp.

Kapittel 6 Fosterhjem

LFB er glad for at det nå er vedtatt å lage en NOU for fosterhjemsområdet. Vi vil derfor ikke i denne høring kommentere ytterligere på dette kapittelet. Vi vil imidlertid påpeke viktigheten av å ha barnevernsbarn med i utvalget som skal gjennomføre den nasjonale utredningen, og stiller vår organisasjon disponibel i dette arbeidet.

Kapittel 7 Institusjonene

LFB er opptatt av at barnevernet skal ha tiltak som er differensiert og best mulig tilpasset det enkelte barn. Fosterhjem er ikke alltid det beste alternativet for barnet, og LFB mener derfor det er viktig å ha et godt utbygd og differensiert institusjonsbarnevern. Vi mener det ikke er rom for å redusere antall institusjonsplasseringer ytterligere, og vi er bekymret for at tilbudet av institusjonsplasser ikke i tilstrekkelig grad dekker behovene barn og unge har.

Departementet ønsker å forhøye egenandelen fra kommunen til institusjonene for på sikt å redusere antall plasseringer i institusjon. Dette reagerer LFB på da mange av våre medlemmer har hatt og har gode opplevelser fra institusjon. Vi vet at mange barn har for store traumer og tilknytningsforstyrrelser at det ikke er noe alternativ å bo i fosterhjem. LFB er opptatt av at barn får en stabil omsorgsbasis, og våre erfaringer er at mange fosterhjem sprekker fordi hjemmet ikke er i stand til å gi barnet de

grensene og den stabiliteten de trenger over tid. Da barnet endelig da kommer i institusjon, gjerne etter mange flyttinger, opplever de en omsorgsbasis som evner å stå i det. Det er selvfølgelig store kvalitetsforskjeller mellom institusjonene, men våre medlemmer forteller i all hovedsak om de gode institusjonene. Institusjoner som ga dem rutiner, og ansatte som turte å møte dem med strenge krav over tid. Det skapte endring, og derfor er LFB også opptatt av å sikre slike tilbud til fremtidens barnevernsbarn.

I høringen kan vi lese «... det er ofte viktig at barn ivaretas i et tiltak ikke langt fra hjemmet sitt. Dette er viktig for å kunne jobbe godt med familien og barnets nærmiljø, slik at barnet ikke opplever unødige relasjonsbrudd, for eksempel ved å måtte bytte skole. Videre påvirkes ungdommenes utvikling og fungering etter avsluttet institusjonsopphold sterkt av hjemmemiljøet de vender tilbake til, spesielt venner, familie og skolesituasjon. Dette innebærer at en relativt stor del av innsatsen som gjøres for å lykkes, uansett må settes inn etter avsluttet institusjonsopphold, uavhengig av oppholdstid i institusjon». LFB vil i denne sammenheng innvende at behovet for nærhet til et hjemmemiljø avhenger av hvilken paragraf barnet er plassert på. Ved omsorgsplasseringer ønsker mange ungdom avstand til sitt hjemmemiljø, de ønsker ikke å møte mamma og pappa på butikken, ei heller gamle venner. Det vil derfor være av avgjørende betydning at barnevernstjenestene lar barna medvirke i valget av institusjonsplass.

Barnevernet er et offentlig ansvar

Regjeringen mener i utgangspunktet «at produksjon av velferdstjenester skiller seg lite fra andre tjenester». Dette er LFB svært uenig i. Vi mener at barnevern på en avgjørende måte skiller seg fra andre tjenester. Tjenestene er komplekse, de krever betydelig innslag av skjønn og kompetanse, skal dekke og tilpasses den enkeltes grunnleggende behov, og de gis til sårbare barn og unge.

Det er ikke belegg for å hevde at de kommersielle barnevernsaktørene leverer tjenester av dårligere kvalitet enn de ideelle eller de offentlige, men LFB er imot at kommersielle aktører kan ta utbytte på omsorg for barn. LFB ber regjeringen sikre regler på linje med privatskoleloven for drift av barnevernsinstitusjoner.

Høringsnotatet viser til at de statlige institusjonene vil bli mindre etterspurt etter omleggingen av barnevernet. Det er en utfordring at statlig institusjonsdrift reduseres, samtidig som behovet for institusjonsplasser ikke er redusert. LFB mener vi ikke kan legge ned flere statlige institusjonsplasser. Allerede i dag går over 50 % av plasseringer til private institusjoner, og en ytterligere reduksjon i statlige plasser vil føre til mer privatisering av barnevernet.

LFB mener en stor del av institusjonsbarnevernet bør være i offentlig regi. Dette er avgjørende for å sikre stabilitet rundt barn og unge, og utvikle gode fagmiljøer. Vår bekymring er at anbudssystemet som benyttes i institusjonsbarnevernet (4 + 2 års kontrakter) ikke sikrer stabile fagmiljøer eller gode rammevilkår til å videreutvikle institusjonsbarnevernet. Kontrakter med private- og ideelle aktører må være langvarige og ha solide kvalitetskriterier. Dette må sikres gjennom et nytt regelverk for anbudskonkurranser for barnevernstjenester.

Kompetanse i institusjonsbarnevernet

LFB mener at det bør være minimum 80 % med barnevernfaglig/sosialfaglig kompetanse i alle barneverninstitusjoner. Til forskjell fra barnevernets fagorganisasjoner definerer LFB barnevernfagligkompetanse nokså bredt og vektlegger egenskaper fremfor utdanning. For å sikre at barnevernsinstitusjonene ansetter riktig folk, må derfor barnevernsbarn bidra i ansettelsesprosessene ved institusjonene.

Ansvar for institusjonene

LFB er enig i at staten ved Bufetat skal beholde ansvaret for institusjonene på barnevernsfeltet. Andrelinjetjenesten må fortsatt ha ansvaret for at barnet tilbys egnet institusjonsplass. Bufetat må ha ansvar for at det er et tilstrekkelig og differensiert tilbud av institusjonsplasser.

LFB støtter også at kommunene i større grad skal kunne velge plasser gjennom Bufetat. Forslag om samarbeidsavtaler og faste samarbeidsfora mellom Bufetat og kommunene når det gjelder institusjonstilbudet er positivt.

Kapittel 8 Akutttilbudet

Å sikre barn og unge lokalt forankret barnevernfaglig akutt hjelp når de har behov for det må bli lovfestet krav for akutttilbudet i barnevernet. LFB mener det må lovfestes at alle kommuner skal ha en barnevernvakt for utsatte barn og unge.

LFB støtter et statlig ansvar for akutttilbudet i barnevernet, både at staten får plikt til å bistå kommunene, og ansvar for å tilby akutt tiltak som ivaretar barnets behov. For mange barn vil en akutt plassering i familie eller nettverk være det beste tiltaket. Vi er derfor positive til forslaget om at barneverntjenesten får en plikt til å vurdere muligheten for at familie og nettverk kan være beredskapshjem tas inn i barnevernloven.

Skal familie- og nettverk brukes som beredskapshjem før et statlig akuttiltak bør det også følges opp når det gjelder økonomiske rammer. I dag legges alt økonomisk ansvar for disse beredskapshjemmene på kommunene. Skal føringen om å ta i bruk familie og nettverk som beredskapshjem i større grad gjennomføres, må det systematisk og overordnet sikres at barn får et likeverdig tiltak uavhengig av om det er stat eller kommune som har ansvaret for tiltaket.

LFB er bekymret for de store ulikhetene vi har i kommunalt barnevern i dag og hvordan dette synliggjøres i tilbudet til barna. Generelt i høringsnotatet argumenteres det for at økonomiske rammer skal gi insentiver til endringer, men LFB er kritisk til en slik måte å argumentere på. For oss er det viktig at barn og unge får det tilbudet de trenger og har behov for, ikke at tilbudene de får er et resultat av økonomiske forhandlinger mellom kommune og stat.

Kapittel 9 Hjelpetiltak i hjemmet

LFB mener barnevernets oppgaver i hovedsak bør løses kommunalt, og at det statlige barnevernet skal være spesialister på å bygge opp og tilby plasseringstiltak. Vi støtter derfor forslaget om at kommunene gis fullt ansvar for hjelpetiltak i hjemmet.

Hjelpetiltakene i barnevernet må ivareta et barneperspektiv, familieperspektiv og levekårsperspektiv. Et godt barnevern handler derfor ikke bare om barneverntjenesten i den enkelte kommune, men også om kommunens helhetlige tilbud til barn, unge og familier. LFB mener at alle kommuner, enten gjennom lovregulering eller forskrift, plikter å ha en kommunal delplan som går inn i samfunnsdelen for arbeidet med barn og unges oppvekstvilkår.

LFB ønsker mangfoldige og kunnskapsbaserte hjelpetiltak der barnevernsfaglige metoder og tilnærminger danner grunnlaget for kreativ og individuell tilpasning.

Øremerkede midler til kompetanseutvikling for barnevernansatte i kommunene vil være et viktig virkemiddel for å sikre barn riktig hjelp til riktig tid.

Når spesialiserte tiltak overføres til kommunene er det også viktig at de i hovedsak er et offentlig ansvar. Staten må derfor legge til rette for at kompetansen bygges innad i kommunale tjenester.

Barnevernet må jevnlig vurdere om hjelpen som gis, fører til positive endringer

I høringen står det flere ganger at barnevernet jevnlig skal vurdere om hjelpen som gis fører til positive virkninger. LFB vil påpeke at en slik vurdering og evaluering må gjøres i tett samarbeid med barnet.

I noen tilfeller vil man ikke kunne se ytre endringer hos barnet, men barnet vil kanskje selv oppleve positive effekter av et tiltak, og da å oppleve at tiltaket blir fratatt en, oppleves som et svik. I andre tilfeller kan barnevernstjenesten oppleve eller se endringer av foreldrestøttende tiltak som ikke oppleves til det positive for barnet. Viktigheten av å ha en fortløpende dialog med barna om hvordan de opplever eget liv er derfor av avgjørende betydning for å lykkes med å gi barn trygghet og mulighet for vekst.

Kapittel 11 Regulering av organiseringen av andrelinjetjenesten

Departementet legger opp til en betydelig omstilling av de statlige institusjonene, og foreslår omstilling som vil føre til at statlige institusjonsplasser og arbeidsplasser blir nedlagt. Begrunnelsen er at dersom ikke nødvendige endringer gjennomføres, som for eksempel organisering av institusjonene i foretaksmodell, kan ikke de statlige institusjonene konkurrere i ett fritt marked med private institusjoner. Dette begrunnes med at statlige plasser er dyrere på grunn av ansattes lønns- og arbeidsforhold. LFB mener premisset for omlegging, nemlig økt konkurranse og fristilling av institusjonsbarnevernet, ikke kan begrunnes i faglig argumentasjon om et kvalitativt bedre barnevern.

Kapittel 12 Kvalitet og kompetanse i det kommunale barnevernet

Tilstrekkelig ansatte i barneverntjenesten er avgjørende faktor for å oppfylle barnevernets mandat og sikre kvalitet og kompetanse slik at barn, unge og deres foreldre opplever et faglig forsvarlig barnevern. LFB støtter derfor FOs forslag til en bemanningsnorm. Ingen saksbehandler i kommunal barnevernstjeneste skal ha ansvar for flere enn 15 barn.

En sterk satsning på kvalitet og kompetanse, sammen med tilstrekkelig bemanning i kommunalt barnevern, er nødvendig for at kvalitets- og strukturreformen skal lykkes.

Kapittel 13 Ikrafttredelse og overgangsregler

LFB er bekymret for at en iverksetting i 2020 er for tidlig. Endringene er mange og store, og våre medlemmer som jevnlig er i kontakt med kommunal barnevernstjeneste er bekymret for om deres saksbehandlere skal bli enda mer utilgjengelige enn det allerede er i dag. Forsøksprosjektet med ansvarsoverføring til tre kommuner avsluttes i desember 2019, og skal det ha verdt noe mening med dette prosjektet, må erfaringene fra dette brukes aktivt i overgangen til ny struktur.

Videre er LFB bekymret for de barna som i dag er i barnevernstjenesten og kvaliteten på deres tilbud når deres omsorgstjeneste nå står overfor store endringer. Hvordan tenker departementet å sikre disse barna et godt tilbud både før ikrafttredelse og under den store omstillingsprosessen? Vi er glad for at departementet sier at ingen barn i fosterhjem må flytte som følge av reformen, men også barn med langtidsplassering i institusjon må sikres dette. Et godt tilbud innebærer ikke kun å hindre flyttinger, men å sikre kvalitet i alle ledd, og en tilgjengelig barnevernstjeneste for barn, unge og deres familier også under endringen.